

Vom fi iarăși ce-am fost și mai mult decât atât!

PETRU RAREȘ

ROMANIA MARE

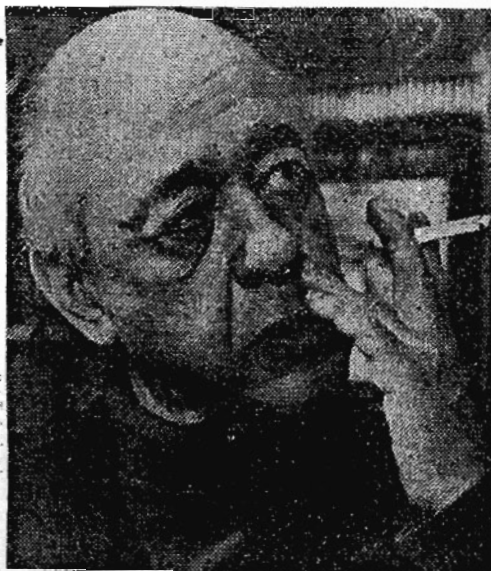
SAPTAMINAL ABSOLUT INDEPENDENT

Director fondator: EUGEN BARBU

★ Redactor-șef: CORNELIU VADIM TUDOR

REGELE MOARE...

— la trecerea în veșnicie a lui Eugen Ionescu, cel mai mare dramaturg al lumii moderne —

Așadar, luni, 28 martie 1994, Dumnezeu l-a chemat la el și pe Eugen Ionescu. Sincer să fiu, zilele acestea mă întrebam cine-o să mai moară dintre pămîntenii i-luștri, fiindcă 27 martie e ca o „gaură neagră” a calendarului, de cînd în acea zi a anului 1827 a închis ochii Beethoven. Această e luna cea mai imprevizibilă a anului, cu variații de temperatură care te fac să treci într-o singură zi prin 4 anotimpuri, cu scăderi barometrice și cer jos ca zborul unui șolm cu inel de plumb. La o recentă

Conferință de Presă a partidului pe care îl conduc, am elogiât — aparent fără nici o legătură — fraza de încheiere a unui recent eseu ionescian, afirmând: „Am convingerea că aceasta e cea mai frumoasă bijuterie produsă de genul omenesc, cea mai senzațională roștire din istoria culturii universale. E vorba de interogația lui Eugen Ionescu: oare sudorile morții nu sînt de fapt durerile nașterii noastre într-o altă lume?”. Încercați să pătrundeți profunzimea abiașă a acestui enunț și veți vedea ce revelație vă dăruit

Aromânii, argintul viu al Balcanilor

Aromânul

Sus în Olimp m-am pomenit,
La trîntă dreaptă cu toți zeii,
În munți să intre am-oprit
Gealașii teniceri și beii.

Nici de spahii nu mi-a păsat,
Eu nu am fost ca toți ghiaurii.
Pe o sprînceană fesul am purtat
Și n-am știut ce-i straja gurii.

Din Istanbul un vechi firman
În slovă arăbescă scrie,
Ocrotitor orică Sultan
Al Vlaștilor din Pînd să fie.

Cu turmele am fost hotnar
Pe al Balcanului-nalt munte,
Și pe Olimpul legendar,
Cu mîndrii, celnicii în frunte.

Am străbătut și drumuri lungi,
Ca chitrigiu ducînd șitacul,
Velințele cu albe dungi,
Găitanul de argint cu sacul,

Am scos de sub al meu clocan,
Doar de argint și aur firul,
Cercei, brădari în filigran
Și-aveam cu lire pînă chimirul.

În Becl, în Istanbul, și-n Budd,
Schimbam fechinii și ducacii,
Și într-a dîșmanilor ciudă,
Împunam cu ochii tîndacii!

Resituri

Steauă di dor

Ar trebui să scriem mai des și mai cu folos despre acești copii minunați ai poporului nostru, care sînt aromânii. Risipiți de o soartă potrivnică, prin răsadurile stîlcoase ale Balcanilor, frații noștri au rezistat admirabil, timp de mai bine de o mie de ani, păstrîndu-și intacte ființa etnică, limba, portul, datinile și obiceiurile. Cine dorește să știe cum vorbeau și trăiau strămoșii noștri sud-dunăreni pe vremea bazileilor n-are decât să-l studieze astăzi pe aromânii. Cine ar vrea să pătrundă mai bine miracolul perpetuării noastre ca neam, în răspărul altor furtuni istorice, n-are decât să-l întrebze pe aromânii, ca și pe transilvănenii, munteni și moldovenii, ce l-a ținut în viață pînă astăzi, ce forță uriașă de conservare le curge prin vine. Chiar în condițiile în care n-au avut și nu au școli în limba lor, adică în limba noastră, nici ziare proprii, nici alte drepturi firești, aromânii s-au priceput de minune să-și păstreze profilul spiritual, cu demnitate și sîrguință patriotică. Aninați de stînci, prin locuri greu accesibile (dacl montibus, inhaerent, zicea anticul Florus), sârăci ca pasărea cerului dar tot atât de mîndri și curați ca și ea, frații noștri din sudul zbuclumatului Istru au cultivat cu sfințenie, în toate epocile istorice, o sîmintă tralică de simțire românească, înflorind pămînturile pe care stau, dintre care unele au fost odinioară, se știe bine, ale strămoșilor lor și ai noștri, daco-românii. În Haemusul lor s-au răsfrînt Carpații noștri, în Pîndul lor s-a auzit ecoul Ceahlăului, iar be-teala plumburie a Dunării, botezată de altele ori

...jume, într-o altă dimensiune — ce măreție! Și o afirmă asta un om ca mine, care și-a văzut tot ce-avea mai drag agonizând sub ochii lui; mama, tatăl și acel om minunat care a creat o galaxie întreagă, Eugen Barbu. Da, sufletul lor s-a zburat ca o pasăre pentru a ieși din prizonieratul trupului și a săgeta văzduhul Cim-pilor Elizee, într-o altă viață, propovind fericirea într-un arbore cu coroana incandescentă.

La ora de seară la care, în biroul meu din Senat, scriu prezentele rânduri, trăiesc două sentimente contradictorii: de mîhnire că nu l-am cunoscut pe uriașul scriitor, de mîndrie că a fost român de al nostru, fiul unui avocat din orașul tatălui meu, Slatina. Ce oameni năște acest popor! Ce creații de lumi, ce demiguri! L-am iubit pe Eugen Ionescu încă din tinerețe, de pe cînd, elev și student fiind, vedeam la teatrele bucureștene capodoperele sale „Uciga fără simbrile”, „Victimele datoriei”, „Rinocerii” ș.a. Cam prin aceeași perioadă au apărut în Biblioteca Pentru Toți două volume de teatru, cuprinzînd mai toată opera sa, de la „Cîntăreața cheală” și „Lecția”, pînă la „Regele moare” și „Foamea și Setea”. Cit, umor! Cit tragism! Cită luciditate, de parcă divinități născătoare de larbă și flori ar fi cutreierat deșertul de cenușă de după o explozie atomică! Niemi, de la Shakespeare încoace, nu mai pusese omul în asemenea relații de timp și spațiu, nu mai forase în drama existențială atît de adînc! Decenii de-a rîndul criticii improvizai l-au etichetat ca pe un maestru al teatrului absurd, dar întreaga lui operă nu e altceva decît o tentativă eroică de a dizolva absurdul lumii în care trăim. Eugen Ionescu stia totul despre umanitate, și ceva pe deasupra. Ironizîndu-l pe Marx, cu a sa dublă alienare a omului în capitalism, marele gînditor scria: „O să murim cu toții, asta e singura alienare serioasă!” Și uite că s-a știut și el, într-o zi de marție, înfrîind Oltul bottezului cu Sena ultimei împărășanii. Era singurul român devenit membru al Academiei Franceze, printre nemuritorii rînduiți în urnă cu mal bine de trei veacuri de cardinalul Richelieu. Din păcate, a fost și el ignorat de farseurii care trag sforțile Premiului Nobel, distincție care s-ar putea să rămînă în istorie nu prin laureatul său, ci prin marți absenți, de la Tolstoi și Esenin, pînă la Kafka, Proust, Papini, Dürrenmatt, Blaga și tată acest, Eschil valah, care purta numele tipologic al românilor — Ionescu. Adio, Eugen Ionescu și mulțumim lui Dumnezeu că te-a născut român!

CORNELIU VADIM TUDOR

Moartea stranie a generalului Ștefan Gușe

A încetat din viață marele oștean care a fost generalul Ștefan Gușe. Așa după cum am afirmat noi încă de acum un an, se pare că acest om de curaj a fost iradiat în mod criminal, ca pedeapsă pentru bravura cu care, în 22 decembrie 1989, s-a opus intervenției militare rusești. El era un munte de om, fusese campion de motociclism la Clubul Steaua, avea un fond genetic țărănesc cu totul remarcabil — nu se putea topi pe ploaie chiar așa, din senin, cuprins de un cancer galopant care avea să se generalizeze. Ironia soartei: el a închis ochii tocmai în ziua cînd venea în țară ministrul de război al Rusiei, Dumnezeu să odihnească sufletul zburat al acestui om admirabil, care știa multe, dar a tăcut. Sau, cine știe, o fi lăsat el vreun jurnal?

„ROMANIA MARE”

Și, joaca de miraj, fost arginții,
Niciind în viață n-am uitat
Să cuceresc lumina minții.

Capaloști e chezaș,
Moscopolea că a fost vatră,
În care și-a găsit sălas
Anșeleptului rară platră.

Îar gîndul că mi-am închinat
Lumina și nite tot deșaga
Drept mărturie țării lăsat:
Pe-al nostru prea sîrînți — Saguna.

Al pungi baler de l-am strîns,
Făcut-am însă scumpe danți,
Pe-Averof, Gojdu, Mocionl l-au
plîns,

Și-l preamăresc azi lungi plîsanți.

Străvechitul gral l-am apărut
Străinu! cînd să-l jure vrut-a,
Și moștenire l-am lăsat
Prin Roza, Boiagi, Ucuta.

Cu muza că m-am hîrjonit
Și versul nu l-am dat pace,
Pe-Araia, Velo, Ceara am iubit,
Pe Tullu și pe Beltmace...

Că am vroit mereu s-adun
Comoara gîndurilor toată,
Străine cărți demult o spun,
Cum am făcut a lumii roată.

Și-am strălucit din veac în veac,
Domnia cînd aveau păgîniți,
Nu-i chip cu soarta să mă-mpac,
Creștîni de cînd tmi sînt stăpîniți.

Toți mînușli-s văduvlși de stîni,
Din sate a rămas o urmă,
Și pretutîndeni pe-Aromâni
Cumplit nevolle fi curmă.

Altarele mi-au pus pe rug,
Pe joc și datine și stratul,
În lumea largă astăzi fug,
Ducîndu-mi în desagă gratul.

În mîndrul Pînd iar să domnesc,
Să-nfrunt semeț întreg Olimpul,
Moscopolea să o zidesc
Aștept să mă mai cheme timpul.

Din depărtări aud un glas,
În șoaptă ce ar vrea să-mi spună,
Că își va face nou popas
În Hem iar gloria străbună.

L.T. BOGA
(din volumul „Intomnare”
tipărit la București, în 1947)

Acum, după ce am văzut o manifestare de tociolov aromănesc de-a dreptul emoționantă. Într-o dimineață de mal, duminicală, în cadrul unic al Muzeului Satului din București, în prezența a peste o mie de oameni, ansamblul artistic popular „Steauă di dor” din Slobozia a prezentat un spectacol memorabil. Ce este acest ansamblu? Format la începutul anului 1983, din inițiativa și sub conducerea înimosului istoric Răzvan Clușă grupul reunește peste 60 de artiști amatori, al căror părinte și bunici s-au stabilit în patria-mamă imediat după primul război mondial. Sînt muncitori, țărani, profesori, medici, juriști — femei, bărbați și copii, care s-au gîndit că ar fi util ca tezaurul de datini pe care îl moștenesc să li asigure o protecție instituționalizată, propagîndu-l prin diverse spectacole și festivaluri. Și bine au făcut. Elocventă, în acest sens, este angajarea cu succes a ansamblului în Festivalul Național „Cîntarea României”, în care s-a calificat pentru faza finală pe țară. Am putut urmări datini multisekulare, cîntece și dansuri de o mare frumusețe, precum și un obicei de nuntă autentic. Au fost recitate versuri dintr-o varietate inedită, specifică, a „Mioriței”, care, iată, are o circulație cu mult mai vastă decît ne închipulam, precum și inspiratul poem „Dlata părintescă” al unui scriitor aromănesc de acum un veac: „Părinteasca rugă mare / Poruncește cu-nfocare / Frați de mamă și de tată / Aromâni din vremea toată! / De sub lespezi de mormîni / Sîrîgă-al noștri bunl părinți! / Blestem greu să n-aibă casă / Cine limba-lui își lasă / ... / Cel ce fug de-ale lor mune / Și de părintescul nume / Piară-l harul Domnului / Și dulceața somnului”. Totodată, înzestrata poeză Kira Iorgoveanu a citit versuri pline de o suavă iubire de patrie, din recent apărutul său volum „Steauă di dor”. Așa l-am văzut în ju-reșul lor nestăvilit, năpraznic și tandru, aprigi, copilăroși și vitali, pe acești frați ai noștri care ne-au întărit, în felul lor propriu, convingerea că noblețea românilor nu are moarte. Urmărindu-i cum picură pe pămînt un strop din apa lor vie, am regretat din suflet că, mal ales între cele două războaie mondiale, n-am făcut totuși ce trebuia și cit trebuia pentru ei. A fost o dimineață sărbătorească, peste care artiștii în costumele lor înflorate cu simplitate au fluturat o flambură albă de pace, eu eșarfe tricolore și roșii izvorite dintr-o garoafă. A fost o dimineață mușată (frumoasă), de înălțare și vibrație patriotică, în care toți cei prezenți ne-am încredințat din nou că nu există aromâni, nici meglenoromâni, nici istroromâni, ci numai români adevărați, dintr-o zare în altă a Tricolorului.

C.V.T.
(articolul a fost publicat în mai 1983, în revista „Săptămîna” și apoi, în decembrie 1983, în volumul „Istorie și Civilizație”)